

26.4.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/6176/2024, STM025:00/2024.

Tehyn lausunto sosiaali- ja terveysministeriön asetusalunoksesta koskien lääkkeen määräämisestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamista

STM:n lääkkeen määräämisestä annetusta asetuksesta ehdotetaan kumottavaksi 19 §:n 1 ja 3 momentti ja 24 §:n 1 momentti sekä muutettavaksi asetuksen 18 §:n 1 momentti ja 19 §:n 5 momentti. Lääkkeenmääräämisasetukseen ehdotetaan lisättäväksi tarkemmat säännökset sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 5 c §:n mukaisista edellytyksistä palvelunantajan nimeämän sairaanhoitajan, farmaseutin tai proviisorin oikeudesta kirjata annostusmuutoksia lääkemääräyksiin.

Tehyn lausunnon valmisteluun on osallistunut Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöistä Suomen Sairaanhoitajat ry ja Suomen Kätilöliitto ry. Lisäksi valmisteluun on osallistunut Tehyn Lääkkeenmääräämisen erikoispätevyysjaosto.

1. Huomionne nykytilan kuvauksesta

Kappale 3.4. 'Sairaanhoitajan, farmaseutin ja proviisorin mahdollisuus tehdä lääkemääräyksen annostusmuutoksia' on sisällöltään kovin niukka. Muistiossa olisi hyvä kuvata ministeriön näkemys siitä, mitä mahdollisia potilasryhmiä (muut kuin syöpäpotilaat) sekä mahdollisia lääkeryhmiä 1.1.2024 voimaan tullut sairaanhoitajan, farmaseutin ja proviisorin annosmuutosoikeus koskee. Tämä olisi tärkeää tietoa lääkemääräysten annosmuutosten edellytysten (kuten kirjallinen määräys) käytäntöön implementoinnissa toimintayksiköissä.

Muistiossa olisi hyvä vielä lukijalle selventää se, millaisia lääkemääräyksiä annosmuutosoikeus koskee (annosmuutosoikeus koskee ainoastaan lääkemääräyksellä, eli reseptillä määräämistä).

Nykytilan kuvauksessa tulisi huomioida rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavat sairaanhoitajat. Terveystieteiden ammattihenkilöiden keskusrekisterissä Terhikissä oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 736 terveydenhuollon ammattihenkilöä, jolla oli voimassa oleva sairaanhoitajan rajattu lääkkeenmääräämisoikeus.

Lääkkeenmääräämishoitajat hoitavat pitkäaikaissairauksia sairastavien potilaiden kontrollikäyntejä sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon vastaanotoilla. Lääkkeenmääräämishoitajien lisäkoulutus ja osaaminen antavat hyvät edellytykset tehdä annosmuutoksia potilaan lääkitykseen lääkärin tekemän hoitosuunnitelman mukaisesti. Näin ollen on oletettavaa, että annosmuutosoikeuksia annettaisiin toimintayksiköissä ensivaiheessa etenkin lääkkeenmääräämishoitajille.

Lääkkeenmääräämishoitajien lääkkeenmääräämisen edellytyksenä on tällä hetkellä lääkärin kirjallinen määräys, joka toimitetaan Valviralle. Vastaavan lääkärin tulee ilmoittaa Valviralle antamaansa kirjalliseen määräykseen tehdyt muutokset sekä tieto lääkkeenmääräämisoikeuden päättymisestä. Lisätiedot lääkkeenmääräämishoitajia koskevasta kirjallisesta määräyksestä: <https://valvira.fi/ammattioikeudet/rajattu-laakkeenmaaraaminen>.

26.4.2024

Valvira on ehdottanut (Muistio V/8233/2023), että ammattihenkilölain uudistamisen yhteydessä lääkkeenmääräämishoitajia koskevan lääkärin kirjallisen määräyksen toimittamisesta Valviralle tulisi luopua.

Muistioon tulisi selventää, voidaanko annosmuutosoikeus kirjata lääkkeenmääräämishoitajaa koskevaan kirjalliseen määräkseen vai tarvitaanko annosmuutosoikeudesta lääkkeenmääräämishoitajillakin erillinen kirjallinen määräys. Jos annosmuutosoikeus voidaan kirjata voimassa olevaan lääkkeenmääräämishoitajaa koskevaan lääkärin kirjalliseen määräkseen, tulisi muistioon selventää se, tarvitseeko tämä muutos ilmoittaa Valviraan.

Esitysluonnoksen mukaan kirjalliseen määräkseen olisi määritelty lääkkeet tai lääkeryhmät, joiden annostusmuutoksia sairaanhoitaja voisi kirjata. Muistiossa olisi hyvä tarkentaa, onko tämä kirjallinen määräys voimassa määrääjän (kuten lääkeluvat) vai toistaiseksi. Lisäksi tulisi selventää, onko lääkärin kirjallisen määräyksen edellytyksenä se, että sairaanhoitajalla olisi voimassa olevassa toimintayksikkökohtaisessa lääkeluvassa kirjattuna oikeus annosmuutosten tekemiseen.

Tehyn mukaan rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavien sairaanhoitajien osaaminen tulee hyödyntää täysimääräisesti hyvinvointialueen palveluissa (myös lääkityksen annosmuutosten osalta). Tälläkin hetkellä lääkäreille ohjautuu potilaita, jotka lääkkeenmääräämishoitaja voi toimintayksikössä hoitaa. Lääkkeitä määräävän sairaanhoitajan etävastaanottojen kehittäminen on Tehyn näkemyksen mukaan kiireellinen tehtävä ja lainsäädäntömuutokset tätä koskien tulisi valmistella STM:ssä pikaisesti. Myös lääkkeenmääräämishoitajien määrättävissä olevien lääkkeiden valikoimaa tulisi laajentaa.

2. Mitkä ovat esitettyjen muutosten käytännön vaikutukset toimintaanne ja toimintaympäristöönne? Onko suoria ja välillisiä vaikutuksia tunnistettu riittävästi?

Vaikutusten arviointi annosmuutosoikeuden ja sen edellytysten osalta muistiossa jää niukaksi. Nähtäväksi jää, kuinka paljon toimintayksiköissä annetaan sairaanhoitajille ja muille ammattiryhmille oikeuksia tehdä annosmuutoksia ja kuinka paljon tähän liittyvien kirjallisten määräysten antaminen / muuttaminen työllistää lääkäreitä. Nyt asiasta ei ole esitetty arviota.

3. Huomiot säännöskohtaisista perusteluista

18 § Lääkemääräyksen iterointi

Ei huomioita.

19 § Lääkemääräyksen uudistaminen

Ei huomioita.

26.4.2024

23 a § Sairaanhoidajan, farmaseutin ja proviisorin oikeus kirjata annostusmuutoksia

Tehyn näkemyksen mukaan nyt säädettävään 23 a § tulisi kirjata sairaanhoitajien lisäksi terveydenhoitajat ja kättilöt vastaavasti, kuten on säädetty esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksessa (149/2017) rokotuksista 6 §:ssä.

Kättilö (AMK)- ja terveydenhoitaja (AMK) -tutkinnon suorittaneet voivat hakea Valviralta kättilön/terveydenhoitajan ja sairaanhoidajan laillistuksen. Ennen vuotta 2002 laillistukset myönnettiin edellä mainituille ammattiryhmille erikseen (HE 283/2009). Työelämässä toimii edelleen terveydenhoitajia ja kättilöitä, joilla ei ole laillistusta sairaanhoitajiksi. Annosmuutosten toteuttamisen tulee olla mahdollista myös näille ammattihenkilöille.

Annosmuutosten tekeminen lääkärin tekemän potilaan lääkehoidon suunnitelman mukaisesti on sairaanhoitajien lisäksi terveydenhoitajien ja kättilöiden työtä. Kättilöillä on itsenäistä vastaanotto toimintaa muun muassa ehkäisyneuvoloissa ja raskausdiabetesvastaanottoja äitiyspoliklinikoilla. Naistentautien poliklinikoilla, naistentautien päivystyksissä ja osastoilla kättilöt hoitavat potilaita hyvin erilaisista syistä, kuten esim. raskaudenkeskeytyksestä, vaihdevuosisajasta, lapsettomuudesta ja gynekologisten sairauksista johtuen.

24 § Potilasasiakirjoihin tehtävät merkinnät ja erillinen kirjanpito

Kertakirjauksen periaate on yleisesti ottaen kannatettava. Toisaalta on huomioitava, että terveydenhuollon ammattihenkilön on merkittävä potilasasiakirjoihin hoidon järjestämisen, suunnittelun ja toteuttamisen seurannan turvaamiseksi tarpeelliset ja laajuudeltaan riittävät tiedot. Jos esimerkiksi annosmuutokset kirjataan jatkossa ainoastaan reseptikeskukseen, ammattihenkilön täytyy kuitenkin varmistaa, että potilasasiakirjamerkinnät ovat lääkehoidon toteuttamisen osalta riittävät hoidon jatkuvuuden ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Helsingissä 26.4.2024

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot:

Mervi Flinkman, työvoimapolitiikan asiantuntija, mervi.flinkman@tehy.fi